

Almunge kyrka

Landskap/län: Uppland/Uppsala län

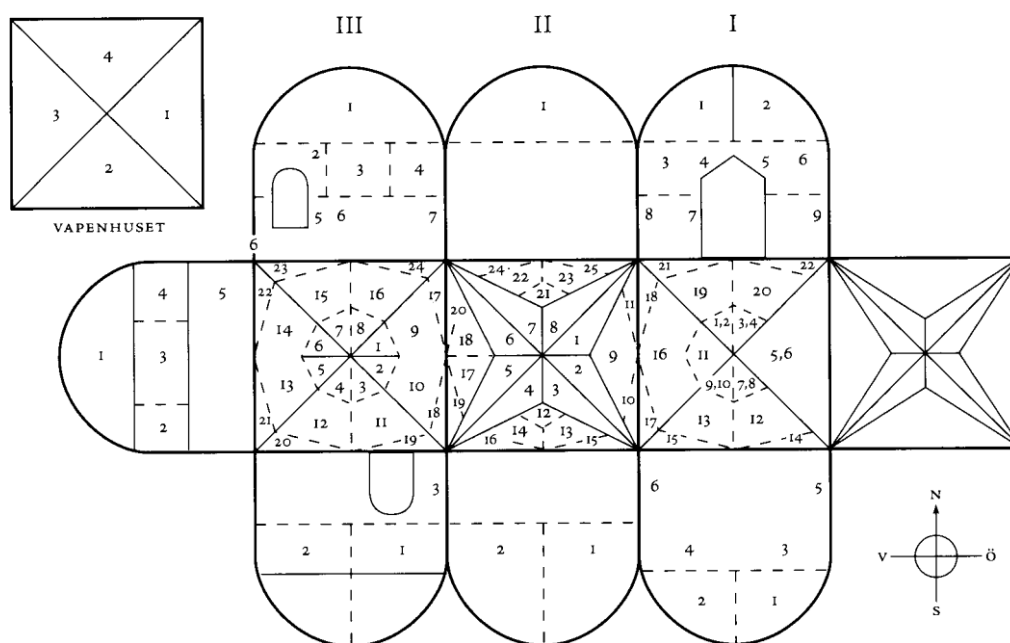
Kyrkoorganisation: Uppsala stift, Almunge församling

Plats: Almunge, dryg km öster om centrala Almunge, och cirka 2 mil öster om Uppsala.

Koordinater: 59°51'59.85"N 18°4'6.41"Ö

Målningarnas skapelsestid:

Målningarnas kondition: God

Kyrkan byggdes på 1200-talet. På senare delen av 1400-talet tillkom vapenhuset. I mitten av 1600-talet förlängdes kyrkan med en travé i öster.

Medeltida målningar finns i de tre äldsta travéerna och i vapenhuset. Dessa överkalkades senare, troligen i samband med att det nya koret uppfördes på 1660-talet. Målningarna framknackades och restaurerades 1910–1911. Målningarna rengjordes och konserverades 1963.

Målningarna idag

Kyrkan har tre valv dekorerade av Albertus Pictor. Kyrkans östra travé (travé I) har inga målningar av Albertus Pictor. Detta valv slogs i samband med korbygget på 1660-talet. Den östra valvkappan i travé II rasade i samband med korbygget på 1660-talet och har därför heller inga målningar av Albertus Pictor.

Valvmålningarna är ofta av rätt god kvalitet. Restaureringen som gjordes när målningarna knackades fram var förhållandevis försiktig. Väggmålningarna är av sämre kvalitet och ibland fragmentariska. Vapenhuset har ett kryssvalv med fyra målningar som är rätt välbevarade.

Målningarnas tillgänglighet

Kyrkan har en orgelläktare vid kyrkans västra travé. Orgeln skymmer en del av västra valvkappans och västra väggens målningar. Detta påverkar möjligheterna att på ett optimalt sätt fotografera en del av valvets målningar, och omöjliggör fotografering av en del av västra väggens målningar.

Travé I

Valvet

1-10. Åtta änglar med delar av en antifon på hexameter till Marias ära. Moderna målningar finns numera i östra valvkappan varvid nr 5 och 6 inte längre finns.

11a. Fågel Fenix, symbol för Kristi död och uppståndelse liksom även för bland annat kyskheten, hoppet och kyrkan.

11b. Pelikanen, som matar sina ungar med sitt eget blod, symbol för Kristi död och uppståndelse liksom även för bland annat den självupppoffrande kärleken.

12. Kristi himmelfärd (Luk 24:50–53; Apg 1:9–11; jfr BP 34/.o.).

13a. Henok upptages till himlen (1 Mos 5:24; jfr BP 34/.o.).

13b. Elias himmelfärd (2 Kung 2:11; jfr BP 34/.o.).

13c. Mose mottager Lagens tavlor på berget Sinai (2 Mos 31:18; jfr BP 35/.p.).

14. Profetbröstdbild.

15. Profetbröstdbild.

16a. S:t Antonius med klocka.

16b. Maria Magdalena i hänryckning, buren av änglar.

16c. Den egyptiska Maria.

17. Abels offer (1 Mos 4:4). Abel sågs som en symbol för Kristus, och även för Kyrkan.

18. Kains offer (1 Mos 4:3–5). Kain sågs som en typologisk förebild för Synagogan.

19. Marias död. Där ovanför, Marias mottagande i himlen.

20. Marias begravning.

21. Profetbröstdbild.

22. Profetbröstdbild.

Norra väggen

1. Bebådelsen för Maria (Luk 1:26–37; jfr BP 1/a).

T v knäböjande gestalt, sannolikt Gideon.

2. T v: Marias och Elisabets möte (*Visitatio*; Luk 1:39–56).

T h: Herren visar sig för Mose i den brinnande busken (2 Mos 3; jfr BP 2/b).

3. Jesu födelse (Luk 2:1–21; jfr BP 2/b). Scenen förefaller vara inspirerad av S:ta Birgitta, *Revelaciones*, bok VII 21:8–11, då den visar barnet där det ligger ”på marken naket och klart skinande”.

4. Målningen skymd av det Wallenstierska epitafiet. Tre huvuden med gloria skymtar.

5. Målningen skymd av det Wallenstierska epitafiet. Enbart schabloner är synliga.

6. Frambärande i templet (Luk 2:22–38; jfr BP 4/d).

7. Flykten till Egypten (Matt 2:13–15; jfr BP 6/f).

8. Manligt, skägglost helgon med stav i handen.

9. Apostel, förmodligen Jakob d y.

Södra väggen

1. *Två herdar (fragmentariska).*

2. Bebådelsen för Joakim (Apokryferna, Jakobs protev s. 65).

3. *Målningen är till största delen utplånad.*

4. S:t Kristoffer.
5. Helig biskop.
6. Kvinnligt helgon, förmodligen S:ta Justina.

Travé II

Valvet

1. Abraham offerar Isak (1 Mos 22:6–17; jfr BP 25/.e.).
2. David faller Goljat med slunga (1 Sam 17:50–51).
3. Avner dödas av Joab (2 Sam 3:27; jfr BP 21/.a.).
4. Ruben vid brunnen (1 Mos 37:29–30; jfr BP 30/.k.).
5. Simson bänder isär lejonets käftar (Dom 14:5–6; jfr BP 28/.h.).
6. Simson bär Gazas stadsportar (Dom 16:1–3; jfr BP 29/.i.).
7. Jona utspys av valfisken (Jon 2:11; jfr BP 29/.i.).
8. Josef säljs till Potifar (1 Mos 37:36; jfr BP 17/r).
9. Marias förhållande med musicerande ängel på ömse sidor (BP 36/.q.).
10. Bröstdbild av en man med bjälke stickande ut ur ögat, första delen i motivet Grandet och bjälken (Luk 6:41–42; Matt 7:3–5).
11. Bröstdbild av yngling, pendang till ovanstående motiv Grandet och bjälken (Luk 6:41–42; Matt 7:3–5).
12. Lejonhannen väcker sina ungar till liv, symbol för Kristi uppståndelse.
- 13a. Josef kommer till sina bröder med mat (1 Mos 37:12 ff).
- 13b. Josef kastas i brunnen (1 Mos 37:20–24; jfr BP 27/.g.).
14. Jona kastas i havet för att uppslukas av valfisken (Jon 1:5–2:1; jfr BP 27/.g.).
15. Profetbröstdbild.
16. Profetbröstdbild.
17. Daniel i lejongropen (Dan 6:16–24; Tillägg till Daniel C 29–42 med Habackuk-episoden).
18. Kung Dareios och hans män vid lejongropen (Dan 6:19–24; Tillägg till Daniel C 40–42).
19. Profetbröstdbild.
20. Profetbröstdbild.
21. David dödar en björn (1 Sam 17:34 f).
22. Mose visar på kopparormen (4 Mos 21:4–9; jfr BP 25/.e.).
23. Mose slår vatten ur klippan (4 Mos 20:2–11; jfr BP 26/.f.).
24. Profetbröstdbild.
25. Profetbröstdbild.

Norra väggen

1. Jesu Kristi korsfästelse (Matt 27:35; jfr BP 25/.e.).
- T v Veronikas svetteduk.
T h knektar som slåss om Jesu livklädnad och kastar tärning.

Södra väggen

1. S:t Martin.
2. S:t Göran dödar draken.

Travé III

Valvet

1. Elefant med torn på ryggen.
2. Job gisslas av djävulen (Job 1–2).
3. Esau inför sin far Isak (1 Mos 27:1–4).
4. Jakob inför sin far Isak (1 Mos 27:18–29).
5. Rebecka (1 Mos 27:5 ff).
6. Esau på jakt.
7. Jesus frestas av djävulen att göra stenar till bröd (Matt 4:1–11; Luk 4:3–4; jfr BP 10/k).
8. Jesus frestas av djävulen och driver bort denne (Matt 4:1–11; jfr BP 10/k).
9. Legenderna om jungfru Maria och enhörningen.
10. T v: Ester inför Ahasveros/Xerxes (Est 2:16–18; jfr BP 36/.q.).
T h: Ester och Haman (Est 7:7; jfr BP 36/.q.), missstolkning av bibeltexten.
11. Jesus och äktenskapsbryterskan (Joh 8:3–11).
12. Jesus och synderskan i farisén Simons hus (Luk 7:36 ff; jfr BP 13/n).
13. Israeliternas vandring genom Röda havet (2 Mos 14:15 ff; jfr BP 9/i).
14. Josef säljs till de ismaelitiska köpmännen (1 Mos 37:25 ff; jfr BP 17/r). Motivet skymms av orgelhuset.
15. Jesus uppväcker Lasaros (Joh 11:1–44; jfr BP 11/l).
16. Mannaregnet i öknen (2 Mos 16:14–36; jfr BP 18/s).
17. Evangelisten Matteus symbol, ängeln.
18. Evangelisten Johannes med sin symbol, örnen.
19. Profetbröstdbild.
20. Profetbröstdbild.
21. Evangelisten Lukas med sin symbol, oxen.
22. Evangelisten Markus med sin symbol, lejonet.
23. Profetbröstdbild.
24. Profetbröstdbild.

Norra väggen

1. Sol och måne, symboliserande kyrkan och synagogan.
2. Jesus i Getsemane (Luk 22:39–46) (skadad). Därunder ett fragment med lite grön färg.
3. Judaskyssen (Luk 22:47–48) och fragment av Malcus-episoden (Joh 18:10).
4. Jesus inför översteprästen Kajafas (Matt 26:57–68; jfr Joh 18:12–24; jfr BP 16/q).
5. Simon från Kyrene bär Jesu kors (Matt 27:31–37; jfr BP 24/.d.).
6. **Passionsscenen (fragment).**
7. S:ta Elisabet av Thüringen (på pilaster mot travé II).

Södra väggen

1. S:ta Ursulas och de elvatusen jungfruarnas martyrium.
2. Achatius och de tiotusen martyrerna på berget Ararat.
3. Helgon med knölpåk och gissel (bredvid dörren).

Västra väggen

1. Faraos dröm (1 Mos 41:1–36).
2. S:t Olofs seglats.
3. Kung Olof kröns av två biskopar.
4. Otydlig figurscen med målningslager som lyser igenom.
5. Fragment.
6. S:ta Margareta med drake (på nordvästra pilastern).

Vapenhuset

Valvet

1. S:ta Helena, flankerad av änglar, håller korset med Kristi törnekrona.
2. Sko-Ella, gumman som var värre än den Onde, får av djävulen ett par skor på en stång.
3. S:ta Helena under letandet efter Kristi kors.
4. Välsignande Kristus i halvfigur.